

УДК 745.03/687.01

DOI:10.30857/2617-0272.2023.3.11.

КОКОРИНА Г. В., ДАВИДЕНКО І. В.,
ЧУБОТІНА І. М., ГЕРАСИМЕНКО О. Д.*Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна***ФОРМОУТВОРЕННЯ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ: ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ТА СУЧАСНІ КОМПОЗИЦІЙНІ РІШЕННЯ КОРСЕТІВ ТА КРИНОЛІНІВ**

Мета статті полягає в презентації результатів науково-практичної роботи над реконструкцією історичних форм корсетів та кринолінів, яка проводиться на кафедрі мистецтва та дизайну костюма КНУТД, а також в обґрунтуванні актуальності каркасних виробів в сучасному дизайні одягу.

Методологія. Робота ґрунтується на методах систематизації візуальних джерел з історії моди, а також методах історико-хронологічного та компаративного аналізу. В ході експериментальних досліджень були використані методи практичної реконструкції історичного одягу, засоби проєкції об'ємної форми на площину та метод апроксимації

Результати. Проаналізовано еволюцію розвитку каркасних форм одягу в європейській моді XVI–XIX століть, функціональне та естетичне значення корсетів та кринолінів на різних етапах історії костюма. Описано досвід відтворення зразків історичного одягу на кафедрі мистецтва та дизайну костюма КНУТД, проаналізовано значення такого підходу для професійної підготовки дизайнерів одягу. Представлено огляд використання теми корсетів та кринолінів в творчості видатних дизайнерів кінця XX – початку XXI століття, обґрунтовано актуалізацію даної теми в колекціях 2023 року. Стаття проілюстрована оригінальними фотографіями з архіву кафедри, більшість з яких публікується вперше.

Наукова новизна роботи полягає у науковому узагальненні результатів практичної реконструкції каркасних форм історичного одягу в контексті актуалізації корсетів та кринолінів в сучасному дизайні костюма.

Практична значущість дослідження пов'язана з адаптацією методу апроксимації до завдань аналізу геометричної форми історичного костюма XVI–XIX століть з огляду на еволюцію каркасних елементів одягу. Практичні напрацювання з реконструкції одягу можуть бути залучені в процесі проєктування нових сучасних колекцій.

Ключові слова: корсет; кринолін; реконструкція; мода; дизайн одягу.

Вступ. Модні покази 2023 року окреслили одну з важливих тенденцій: повернення до чітко структурованих форм та акцент на природних особливостях анатомічної будови людського тіла. У рамках цієї тенденції на головних світових подіумах можна було побачити велику різноманітність варіацій експериментів із конструкцією та образною естетикою. Але особлива роль у цих інноваціях належить досвіду гри з історичними формами, у тому числі нова інтерпретація таких традиційних для європейського костюма елементів одягу як корсет і кринолін.

Вивчення історії моди у рамках освітньої програми для дизайнерів костюма має свою специфіку. Суть її полягає в

актуалізації практичних аспектів історичного костюма, і успішно такий підхід реалізується під час відтворення старовинних форм одягу. Колекція зразків костюмної реконструкції «Костюмотека» кафедри мистецтва та дизайну костюма Київського національного університету технологій та дизайну є результатом саме такого підходу. Вона складалася протягом останніх двадцяти років, налічує понад 500 одиниць одягу, головних уборів, взуття та аксесуарів і набула своєї оригінальної назви – «Костюмотека». Сегмент колекції, що має особливий інтерес через свою унікальність – це зразки каркасних виробів, що презентують період європейської моди від XVI до XIX століть. І якщо тема

відтворення корсетів є досить популярною серед дизайнерів, фахівців видовищних мистецтв та реконструкторів, то окремі зразки кринолінів із «Костюмотеки» є унікальними.

Аналіз досліджень та публікацій.

Корсети та криноліни тривалий час розглядалися виключно в контексті розробки видовищного костюма. Але наприкінці ХХ століття в моді склалася ситуація, в якій корсет повернув втрачені позиції, а провідні дизайнери почали використовувати цей архаїчний атрибут костюма з метою створення виразних та епатажних образів. Одним із перших дослідників, хто звернув увагу на це явище, стала історик моди Валері Стіл. У книзі «Корсет: історія культури» вона досліджує історію цього предмету одягу в європейській традиції, а також розвіює міфи, якими оточено корсет. Стіл В. аналізує, як змінювався сенс носіння корсета протягом століть і дає обґрунтування його актуалізації у творчості провідних дизайнерів 1980–2000-х років [1]. У 2000-ті роки з'являється ціла низка досліджень, спрямованих на глибоке вивчення технології виготовлення корсетів, методів їх практичного відтворення [2–4].

Ці добре ілюстровані видання включають поради щодо конструювання та розкрою, використання спеціальних матеріалів та інструментів, а також покрокове виконання конкретних проєктів реконструкції. Дослідженням та популяризацією корсетів займаються також діючі дизайнери, наприклад Жасмін Террі-Анкобіл, глава будинку моди Laidiecloth, де вона створює індивідуальний дизайн сучасних корсетних виробів і навіть запроваджує такий новий термін як «корсетъє», який позначає особливий вид дизайнерської діяльності [5].

Вищезгадані книги і сьогодні становлять цінність для тих, хто займається реконструкцією історичного костюма, створює ексклюзивні колекції для навчальних, виставкових та видовищних цілей [6, 7].

Окремі наукові дослідження стосуються соціальних проблем, пов'язаних із корсетами,

наприклад Джилл Філдс публікує в «Журналі соціальної історії» статтю «Боротьба з безкорсетним злом», присвячену аналізу історії протистояння прихильників та противників корсетів у 1900–1930 роках. [8].

У 2016 році у світ вийшла книга Браїана Мея, присвячена історії моди на криноліни, яка, на думку автора, померла понад 100 років тому [9]. Зосередившись на історії, автор не помітив, як в актуальну моду повернулися ці химерні споруди, допомагаючи дизайнерам реалізовувати екстравагантні проєкти та презентувати сміливі естетичні та соціальні декларації [10–15].

Постановка завдання. Важливим завданням теорії та практики сучасного дизайну одягу є вміння використовувати досвід історії моди. За таких умов колекція реконструйованих корсетів та кринолінів на сьогоднішній день стає приводом для глибокого професійного осмислення засобів надання одягу необхідної геометричної форми та образності. В даній публікації проведено аналіз закономірностей еволюції каркасних елементів одягу в європейській моді та обґрунтовані можливості перетворення майданчика з реконструкції історичного костюма на ефективну лабораторію ідей для молодого дизайнера.

Результати дослідження. Професійна майстерність дизайнера одягу передбачає вміння створювати оригінальні образи та вільне володіння формою з урахуванням актуальних модних тенденцій. Відомо, що мода здатна маніпулювати будь-якими людськими бажаннями та надавати їм сенсу. З огляду на це історія корсетів та кринолінів – це історія маніпулювання мрією про ідеальне тіло. І фахівцю важливо вміти співвідносити сучасне уявлення про красу з її історичними варіаціями, розуміючи, що найчастіше нове – це добре забуте старе. Розглянемо коротко еволюцію каркасних форм одягу в європейській моді у контексті основних категорій сучасного дизайну.

Слово «корсет» є зменшувальним від французького слова «cors» («тіло»), тобто

означає «маленьке тіло». Побутування корсета в європейському костюмі посідає період XVI – XIX століть, часу, коли модники вели винахідливу гру з природою, часто доводячи ситуацію до повного абсурду. Корсети носили як жінки, так і чоловіки, і головною його функцією було коригування форми тіла. У XVI столітті головне завдання полягало не в тому, щоб зробити талію вужче, а в тому, щоб надати тілу своєрідну циліндричну форму і пряму поставу, що відповідає тілесним нормам того часу. Сплюснення всієї передньої ділянки тіла дозволяло нівелювати груди, але треба розуміти, що приховане від ока має особливу еротичну привабливість. І все ж таки головна мета такого корсета – демонстрації виняткового статусу і ледарства представників панівного класу. І хоча у формуванні моди практичність далеко не завжди є головним фактором, слід зазначити, що корсет у XVI столітті виконував ще й захисну функцію, подібно до лицарського обладунку, і часто виготовлявся з використанням металу. На рис. 1а та 1б представлена реконструкція саме такого корсета з колекції «Костюмотека», на додаток до якого був виготовлений також «фартингейл» у формі плоского кола. Ще один комплект слід віднести до кінця XVI – початку XVII століть, він включає корсет, кринолін («вертюгаль») і «бумроль» – подушку, яка знизу підтримувала спідницю, надаючи їй потрібну форму (рис. 1 в).

У колекції «Костюмотека» є кілька варіантів корсетів та кринолінів XVIII століття (рис. 2). Корсети цього періоду найбільш еротичні: притискаючи жіночі груди рівно до половини, такий корсет пікантно підіймав їх у вирізі декольте. Вузька спинка корсета була дуже високою, що вирівнювало і трохи прогинало спину назад.

В контексті історії моральних звичаїв, кринолін компенсував підкреслений еротизм корсета, дозволяючи дотримуватися зовнішньої скромності та визначати фізичну дистанцію. Всі інші

аспекти історії кринолінів – це зміна модних форм, назв та технологій виготовлення. Іспанські «вердугос» XVI століття інакше називали «охоронці чесноти», слово «панье», що існувало у XVIII столітті, перекладається з французької як «кошик» і вказує не тільки на матеріал виготовлення, а й легкість і рухливість жіночої сукні, що органічно відповідало моді рококо.

Найважливіший маркер атрибуції історичного костюма – це проєкція форми одягу на горизонтальну або вертикальну площину. Цей метод традиційно використовується в дизайнерській практиці, але в історії моди відносно давно і, здебільшого, серед дослідників, які мають справи з автентичними зразками одягу. Одна з них – це Джессика Гласкок, яка опублікувала низку статей, присвячену аналізу взаємозв'язку історичної форми одягу та його каркасної основи [13, 14]. Автор надає вербальний опис геометрії форми костюма, ілюструючи його фотозображеннями зразків історичного одягу, уникаючи схем. Ще одне цікаве практичне дослідження було представлено виставкою «Одягання тіла. Силуети та мода (1550–2015)», яку влаштував Музей дизайну в Барселоні в 2014 р. Автор проекту та каталогу, Тереза Бастардес Местре, розглядає корсети, криноліни та турнюри як елемент внутрішньої конструкції сукні, яка змінює форму тіла відповідно закономірностям циклічності моди [15]. Враховуючи, що в ході експериментальної роботи ми отримали зразки історичного одягу в матеріалі і мали можливість аналізувати їх в різних ракурсах, виникла можливість представити власний варіант структурно-геометричного аналізу форми історичного костюма, заснованому на апроксимації. На рис. 3 представлена еволюція проєкції форми криноліна XVIII століття на горизонтальну площину, яка дозволяє визначити датування сукні з точністю до 5–10 років.

Схема, представлена на рис. 4 була розроблена з метою демонстрації на лекціях з історії моди. Метод апроксимації дозволив замінити складні похідні конфігурації силуетів жіночої сукні на близькі до них прості геометричні і наочно показати, що у XIX столітті система корсет-кринолін задає

силуетну форму і є основним чинником модного тренду. При цьому маркером атрибуції у першій половині XIX століття виступає фронтальний силует, тоді як у другій половині XIX століття – профільний силует (рис. 4).

Рис. 1. Зразки реконструйованих корсетів та кринолінів з колекції «Костюмотека» кафедри мистецтва та дизайну костюма КНУТД: а – корсет та фартингейл XVI ст. на виставці «Гра з часом» в приміщенні Альта-центру, Київ, 2007 р.; б – корсет та фартингейл XVI ст.; в – корсет, кринолін та бумроль XVII ст. на виставці «Корсети та криноліни», КНУТД, 2016 р.

Рис. 2. Зразки реконструйованих корсетів та кринолінів з колекції «Костюмотеки»: а, б – корсети та криноліни XVIII ст. на виставці в КНУТД (2016 р.); в – проведення фотосесії на кафедрі мистецтва та дизайну костюма КНУТД

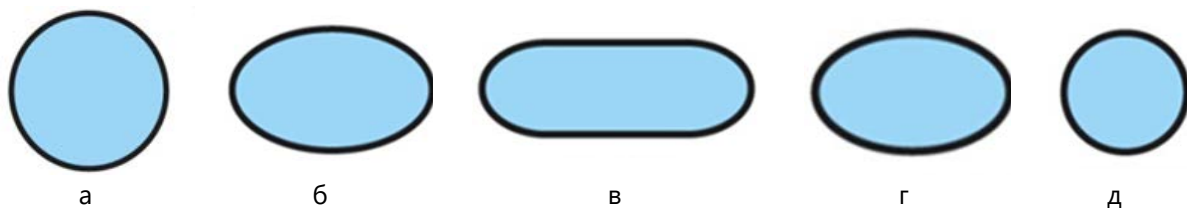

Рис. 3. Проекція форми криноліна XVIII ст. на горизонтальну площину: а – 1720-ті роки; б – 1730-ті роки; в – 1740-ві роки; г – 1750-1760-ті роки; д – 1770-ті роки. Схема розроблена Г. Кокоріною

Одна з найцікавіших і найскладніших розробок історичних каркасних виробів у збірці «Костюмотеки» – це комплект із корсета та криноліну зразка 1860-х років (рис. 5а, 5б). XIX століття стало зоряним часом жіночої білизни, а корсет підганяв фігуру під модні стандарти краси: «осина талія між апетитними стегнами і гордовитим бюстом» [1].

Згідно з рекламою того часу, корсет допомагав зберегти витончену талію і підтримати груди, збільшуючи її об'єм. У рекламних текстах надавався також докладний опис механізму корекції фігури: для жінки, у якої широка талія, обвислі груди та ледь помітні стегна пропонувався корсет, який «сплющує живіт, і той, перетікаючи в боки, утворює фантазійні стегна», які можуть зійти за справжні [1]. До шнурівки ззаду додалася застібка на фронтальній частині корсета, що забезпечувало можливість надягати та знімати корсет самостійно. Парадоксально, але в XIX столітті корсети вважалися медичною необхідністю, жіноче тіло сприймалося дуже тендітним, нездатним обходитися без підтримки. Зазначимо, що у цій реконструкції на перший план вийшли завдання технологічного характеру. Відомо, що корсет являв собою жорсткий каркас, обтягнутий тканиною. Конструктивно-технологічні елементи, які забезпечували за старих часів необхідні ребра жорсткості – це «планшетки» (дерев'яні, рідше зі слонової кістки, дощечки різної форми, які вставлялися в спеціальну кишеню спереду) та «кісточки» – гнучкі пластинки з металу, китового вуса, дерева, вербових прутів або очерету. Основні текстильні матеріали для корсетів – це бавовна, вовна, льон, шкіра, шовк та мереживо. Один із важливих підходів, який використовувався в даному дослідженні, полягав у тому, щоб відтворити автентичні вироби сучасними засобами. Форма та зовнішній вигляд реконструйованих зразків ідентичні історичним, а тканини, методи шиття, корсетна фурнітура (пластикові та металеві кісточки, бюски,

люверси) використовувалися сучасні та максимально технологічні.

«Криноліном» спочатку називали особливий вид тканини, виготовлений із лляних ниток з додаванням кінського волосся, яку використовували для пошиття щільних нижніх спідниць, «cŕinis» та «lĭnum» перекладається з латинського як «волосся» та «льон». З кінця 1850-х років у моду увійшли криноліни на сталевих обручах, з'єднаних по вертикалі стрічками або тасьмою. Кринолін з нашого комплексу цікавий тим, що він створює оригінальну профільну проекцію жіночої фігури: вона стає плоскою спереду, а в задній частині спідниці формується динамічний трен (рис. 5а, 5б). Необхідна форма «динамічного» криноліна створюється дотепною системою кріплень усередині конструкції, вивчення якої стало в даній роботі темою окремого дослідження. Цю форму криноліна запропонував знаменитий французький дизайнер англійського походження Чарльз Фредерік Ворт, він розробляв також різні варіації пізніших турнюрів, зразки реконструкцій якого можна побачити на рис. 5в та 5г.

Радикальні зміни у моді 1910–1920-х років залишили корсети та криноліни у минулому. Корсет спочатку переродився в корсетні пояси, бюстьє та бюстгальтери, а потім, зазнавши більш радикальної метаморфози, він перемістився всередину тіла завдяки дієтам та фітнесу. На зміну корсету з кісточок прийшов корсет із натренованих м'язів, а про кринолін забули, здавалося б, назавжди. Але сьогодні ми можемо говорити про феномен відродження каркасних елементів у моді останньої чверті XX століття, який органічно відповідає духу постмодерного діалогу з історією та пошуку в моді минулого актуальних цитат.

У 1987 році Вів'єн Вествуд розробила колекцію під девізом «міні-крині». Це був натяк на повернення міні-моди, з одного боку, і іронічна гра з історичною модою та

традиційним поняттям жіночності (рис. ба). Корсет у цій колекції став не лише засобом спростування міфу про його суто репресивне, дискримінаційне призначення, але й продемонстрував прагнення перетворити його на знак жіночої сили та

символ емансипації. Того ж року П'єр Карден, традиційно завершуючи показ весільним ансамблем, нагадав про актуальність корсетних елементів для костюма нареченої і парадоксальним чином поєднав в одній моделі міні та максі (рис. бб).

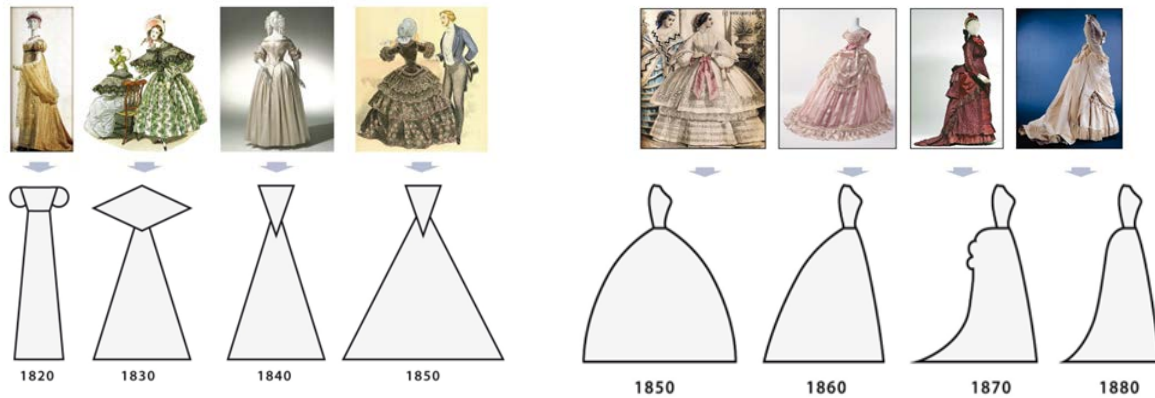

Рис. 4. Еволюція силуету жіночої сукні протягом XIX ст. Схема розроблена Г. Кокоріною

Рис. 5. Зразки реконструйованих корсетів, кринолінів та турнюрів з колекції «Костюмотеки»: а, б – корсети та кринолін середини XIX ст.; в – корсети та турнюри на виставці у Victoria Museum (Музеї історичного костюма та стилю Вікторії Лисенко), 2017 р.; перформанс в Музеї історії Києва, 2012 р.

Тему корсетів та бюстгальтерів екстравагантної форми часто використовував і Жан Поль Готьє. Перші версії бюстгальтера-конусу він представив на подіумі у 1983 році, взявши за основу елементи бюстгальтера-кулі 1950-х років та змінивши початковий контекст до підкресленої карикатурності. А корсет, який Мадонна носила під час свого туру «Блондинка з амбіціями» (Blond Ambition) у 1990 році, став головним елементом її нового образу, багато в чому сприяв популяризації творчості співачки та досі

залишається еталоном жіночої сексуальності (рис. бв). Колекція Джона Гальяно 1993 року показала, що модний показ здатний створити яскраву і незвичайну атмосферу і перенести глядача в інший історичний час. Одягнені в корсети і немов зношені сюртуки, моделі були схожі на невдалих аристократів, що ніби зазнали аварії корабля. І це було цілком в дусі часу, коли мода освоювала нову естетику з акцентом на гранж та візуалізацію теми катастрофи (рис. бг). Новий сплеск інтересу до історичних каркасних форм можна було спостерігати у дизайні

2010-х років. Колекція Йоджі Ямамото 2011 року побудована на обігранні теми вікторіанських кринолінів (рис. 7а). Перебільшені за своїми розмірами і зламані в кількох місцях криноліни виглядали з-під нерівного поділу спідниць, що створювало ефект романтичної оголеності. Доповнені апокаліптичними зачісками, моделі перетворилися у драматичні символи розбитої мрії і набули потужного сучасного звучання.

Колекція Сари Бертон для бренду Alexander McQueen стала свідченням повернення до жіночності та чуттєвого еротизму. Сукні, структуровані на кшталт епохи Тюдорів, з акцентованою талією і пишними спідницями, були доповнені вуалями бджолярів. Колірна палітра на основі меду та стільниковий мотив у текстурі колекції могли б створити надмірно солодкий образ, якби не парадоксальність форм, у яких дротяний каркас виявився надітим поверх сукні, а його конструкція візуалізувала ідею соціальної дистанції (рис. 7г).

У наступні роки класичний корсет, істотно змінивши своє призначення, перетворився на популярний варіант літнього топу і перестав сприйматися як атрибут білизни і тим більше «зброя тортур». В його конструкцію і технологію були внесені відповідні зміни: зникли жорсткі кісточки, які робили корсет жорстким і дискомфортним у носінні, його забезпечили вставками з лайкри та блискавкою, а головне корсет трансформувався в елемент ансамблю, який не потрібно ховати, а можна демонструвати, підкреслюючи виражені особливості жіночого тіла.

На модних показах 2023 року тема корсетів і особливо кринолінів зазвучала з особливою силою [16–18]. У численних цитатах із костюма минулого можна побачити алузії на різні історичні епохи, досвід нового осмислення жіночності та гендерної проблематики, іронію та символіку (рис. 8).

Актуальним сьогодні бачиться парадоксальне поєднання неприступної

суворості та відвертого сексуального призову, яке дають корсет та кринолін, а також можливість артикулювати жінці свою сексуальну природу у соціально прийнятній формі (рис. 8б). В окремих випадках кринолін бачиться сучасними дизайнерами як знак плодючості або як клітина, що приховує жіночу сексуальність, своєрідна форма жіночого ув'язнення (рис. 8г). У XIX столітті, в часи урбанізації, що зростала, коли небезпечна зустріч з незнайомцями ставала більш імовірною, корсет і кринолін виконували роль свого роду обладунку. Чи не стає в наші дні подібна функція цих елементів одягу знову актуальною? Але головне, що робить привабливими ці традиційні для старої європейської моди елементи костюма, це їхня естетична якість.

Сьогодні радикально змінились уявлень про красу та гармонію в одязі, саме цим пояснюється епатажний, експериментальний характер дизайну костюма, насамперед тієї його частини, яку називають концептуальною модою. Дизайнери-інтелектуали з інтересом досліджують структуру форми виробу, співвідносять її в нових варіаціях з матеріалами та призначенням конкретних костюмних ансамблів. Звідси походить особливий скульптурний ефект моделей, які продемонстрували Джонатан Андерсон, Крістіан Коуен, Марія Грація Кьюрі, Демна Гвасалія. Відмітимо також, що останніми роками відбулося остаточне становлення теорії моди як міждисциплінарної галузі знань. Вона істотно змінила мову, що коментує моду, і аналізуючи історичні форми корсета та криноліну, ми маємо можливість використовувати історичний, дизайнерський та семіотичні підходи. Це дозволяє всебічно оцінити роль каркасних елементів у моді різних історичних епох, зрозуміти причини їхньої актуалізації в сучасному дизайні костюма та адаптувати результати досліджень до завдань підготовки молодого покоління дизайнерів.

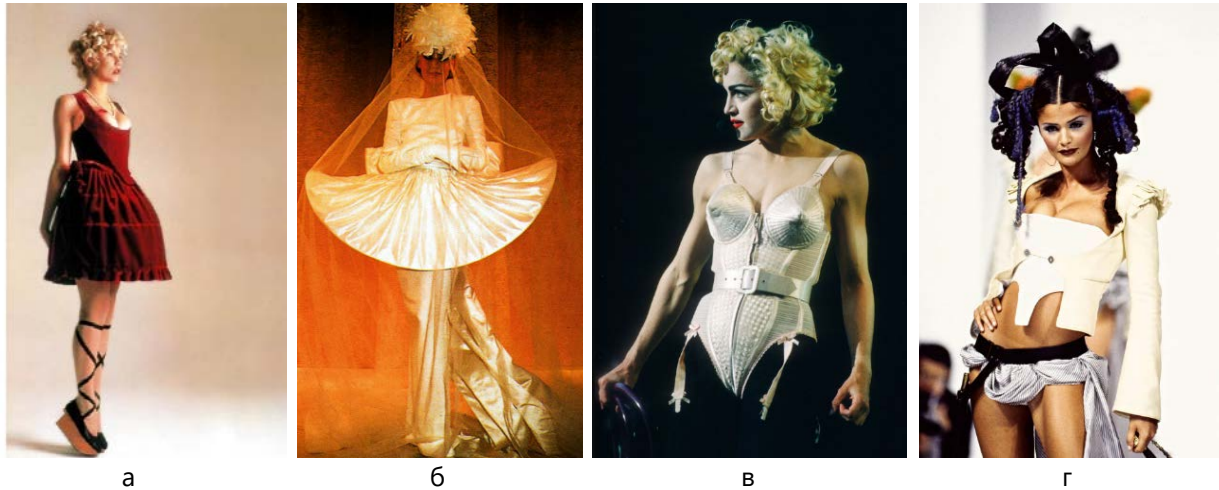

Рис.6. Корсети та криноліни в дизайні 1980-1990-х років: а – В. Вествуд, 1985 [10]; б – П. Карден, 1987 [11]; в – Ж.-П. Готьє 1990 [12]; г – Д. Гальяно, 1993 [16]

Рис. 7. Корсети та криноліни в дизайні 2000-х років: а – Й. Ямамото, 2011 [14]; б - Д. Дікон, 2010 [5]; в - Ж.-П. Готьє, 2010 [5]; О. Маккуїн, 2013 [18];

Рис. 8. Корсети та криноліни в колекціях 2023 р.: а – Д. Андерсон (бренд «Loewe») [19]; б – К. Коуен (бренд «Christian Cowan») [17]; в – М.-Г. Кюрі (бренд «Christian Dior») [20]; г – Д. Гвасалія (бренд «Cristobal Balenciaga») [21]

Висновки. В статті представлено результати систематизації інформації про історію таких елементів європейського традиційного костюма як корсети та криноліни. Обґрунтована увага сучасних дизайнерів до теми відтворення корсетів та кринолінів з огляду на основні категорії дизайну: образ, функція, морфологія, технологія та естетична цінність. Дослідження проведено в контексті проблем підготовки дизайнерів одягу на кафедрі мистецтва та дизайну костюма в Київському

національному університеті технологій та дизайну, висвітлений досвід реконструкції історичних форм одягу, зокрема корсетів та кринолінів XVI–XIX століть. Особливою частиною дослідження є аналіз актуалізації каркасних форм одягу в моді кінця XX – початку XXI століть, представлено опис окремих колекцій В. Вествуд, Д. Гальяно, Ж.-П. Готьє, О. Маккуїна, Й. Ямамото. Представлено результати огляду модних показів 2023 року в контексті теми дослідження.

Література:

1. Steele V. *The Corset: A Cultural History* by Valerie Steele. Published by Yale University Press, 2003. 208 p.
2. Salen J. *Corsets: Historical Patterns and Techniques*. Batsford, 2008. 129p.
3. Sparks L. *The basic of corset buildings: a handbook for beginners* by Linda Sparks. California: Griffin Publishing, 2008. 84p.
4. Durfee S. J. *A Modern Construction of a Corset and a Short Look at Historical and Social Aspects*. Western Oregon University, 2011. 134 p.
5. Terry-Ankobil J. *A Brief History of the Corset*. *Laidiecloth: веб-сайт*. URL: <https://www.laidiecloth.com/post/a-brief-history-of-the-corset> (дата звернення: 18.09.2023).
6. Грищенко І. М., Кокоріна Г. В., Ніколаєва Т. В. Історія створення та науково-методична роль колекції історичного костюма «Костюмотека». *Art and Design*. 2018. №4. С. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.4.1> (дата звернення: 18.09.2023).
7. Водолазська Є. О., Трачук Д. В., Кокоріна Г. В., Давиденко І. В. Музей костюма як навчальний простір. *Іноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості: матеріали I Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (м. Київ, 17 листопада 2020 р.). Київ: КНУТД, 2020. С. 59–65. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17432> (дата звернення: 18.09.2023).
8. Fields J. 'Fighting the Corsetless Evil': Shaping Corsets and Culture, 1900–1930. *Journal of Social History*. 1999. Vol. 33. No. 2. P. 355–384. URL: <https://www.jstor.org/stable/3789627> (дата звернення: 18.09.2023).
9. May B., Pellerin D. *Crinoline: Fashion's Most Magnificent Disaster* Hardcover. London Stereoscopic Company, 2016. 226 p.
10. Zauli A. La storia dei corsetti di Vivienne Westwood dal 1987 a oggi. *ELLE: веб-сайт*. URL: <https://www.elle.com/it/moda/ultime-notizie/a43817640/storia-moda-corsetto-vivienne-westwood/> (дата звернення: 18.09.2023).
11. Pike N. Revisit The Late Pierre Cardin's Remarkable Life In Pictures. *British Vogue: веб-сайт*. URL: <https://www.voguehk.com/en/article/fashion/revisit-cardins-life-in-pictures/> (дата звернення: 04.01.2021).
12. Brasil L. Madonna: her Jean Paul Gaultier corset can now be rented. *L'Officiel Ibiza: веб-сайт*. URL: <https://www.lofficielibiza.com/fashion/madonna-corset-iconic-of-the-star-now-can-be-rental> (дата звернення: 18.09.2023).
13. Glasscock J. Eighteenth-Century Silhouette and Support. *Timeline of Art History: веб-сайт*. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/18sil/hd_18sil.htm (дата звернення: 22.09.2023).
14. Glasscock J. Nineteenth-Century Silhouette and Support. *Timeline of Art History: веб-сайт*. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/19sil/hd_19sil.htm (дата звернення: 22.09.2023).
15. Bastardes Mestre T., Ventosa Munoz S. *Dressing the body. Silhouettes and fashion 1550–2015*. Barcelona: Design Museum, 2003. 170 p.
16. John Galliano Spring 1993 Ready-to-Wear Fashion Show. *Vogue: веб-сайт*. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1993-ready-to-wear/john-galliano/slideshow/collection#1> (дата звернення: 18.09.2023).
17. Yohji Yamamoto and the Crinoline. *Fashion is My Muse: веб-сайт*. URL: <http://fashionismymuse.com>

blogspot.com/2011/03/yohji-yamamoto-and-crinoline.html (дата звернення: 18.09.2023).

18. Blanks T. Alexander McQueen Spring 2013 Ready-to-Wear Collection. Vogue: веб-сайт. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen> (дата звернення: 18.09.2023).

19. Couture Corsets Grace the Fall 2023 Runways. WWD: веб-сайт. URL: <https://wwd.com/fashion-news/fashion-trends/couture-corsets-chanel-viktor-rolf-jean-paul-gaultier-thom-browne-mohammed-ashi-1235740847/> (дата звернення: 18.09.2023).

20. Corsets, Crinolines and the French Court: Dior's Intricate Understructures Pay Homage To A 16th Century Queen. Grazia: веб-сайт. URL: <https://graziomagazine.com/articles/corsets-crinolines-and-the-french-court-diors-intricate-understructures-pay-homage-to-a-16th-century-queen/> (дата звернення: 18.09.2023).

21. Montgomery J. Why 2023 Will Be The Year We Re-Embrace The Waist. British Vogue: веб-сайт. URL: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/return-of-the-waist> (дата звернення: 18.09.2023).

References:

1. Steele, V. (2003). The Corset: A Cultural History by Valerie Steele. Published by Yale University Press [in English].

2. Salen, J. (2008). Corsets: Historical Patterns and Techniques. Batsford [in English].

3. Sparks, L. (2008). The basic of corset buildings: a handbook for beginners by Linda Sparks. California: Griffin Publishing [in English].

4. Durfee, S. J. (2011). A Modern Construction of a Corset and a Short Look at Historical and Social Aspects. Western Oregon University [in English].

5. Terry-Ankobil, J. A Brief History of the Corset. Laidiecloth: веб-сайт. URL: <https://www.laidiecloth.com/post/a-brief-history-of-the-corset> (Last accessed: 18.09.2023) [in English].

6. Gryshchenko, I. M., Kokorina, G. V., Nikolaieva, T. V. (2018). Istorii stvorennia ta naukovo-metodychna rol koleksii istorychnoho kostiuma «Kostiumoteka» [The history of creation and the scientific and methodological role of the collection of the historical costume «Kostiumoteka»]. *Art and Design*, 4 (04), 9–18. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.4.1> [in Ukrainian].

7. Vodolazska, Ye. O., Trachuk, D. V., Kokorina, H. V., Davydenko, I. V. (2020). Muzei kostiuma yak navchalnyi prostir [Costume Museum as an

educational space]. *Innovatyka v osviti, nautsi ta biznesi: vyklyky ta mozhlyvosti: materialy I Vseukrainskoi konferentsii здобувачів вищої освіти і молодих учених – Innovation in education, science and business: challenges and opportunities: materials of the 1st All-Ukrainian conference of higher education applicants and young scientists (November 17, 2020)*. P. 59–65. Kyiv: KNUVD. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17432> (Last accessed: 18.09.2023) [in Ukrainian].

8. Fields, J. (1999). "Fighting the Corsetless Evil": Shaping Corsets and Culture, 1900–1930. *Journal of Social History*, 33(2), 355–384. URL: <http://www.jstor.org/stable/3789627> (Last accessed: 18.09.2023) [in English].

9. May, B., Pellerin, D. (2016). Crinoline: Fashion's Most Magnificent Disaster Hardcover. London Stereoscopic Company [in English].

10. Zauli, A. La storia dei corsetti di Vivienne Westwood dal 1987 a oggi. *ELLE: веб-сайт*. URL: <https://www.elle.com/it/moda/ultime-notizie/a43817640/storia-moda-corsetto-vivienne-westwood/> (Last accessed: 18.09.2023) [in English].

11. Pike, N. Revisit The Late Pierre Cardin's Remarkable Life In Pictures. *British Vogue: веб-сайт*. URL: <https://www.voguehk.com/en/article/fashion/revisit-cardins-life-in-pictures/> (Last accessed: 04.01.2021) [in English].

12. Brasil, L. Madonna: her Jean Paul Gaultier corset can now be rented. *L'Officiel Ibiza: веб-сайт*. URL: <https://www.lofficielibiza.com/fashion/madonna-corset-iconic-of-the-star-now-can-be-rental> (Last accessed: 18.09.2023) [in English].

13. Glasscock, J. Eighteenth-Century Silhouette and Support. *Timeline of Art History: веб-сайт*. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/18sil/hd_18sil.htm (Last accessed: 22.09.2023) [in English].

14. Glasscock, J. Nineteenth-Century Silhouette and Support. *Timeline of Art History: веб-сайт*. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/19sil/hd_19sil.htm (Last accessed: 22.09.2023) [in English].

15. Bastardes Mestre, T., Ventosa, Munoz S. (2015). Dressing the body. Silhouettes and fashion 1550–2015. Barcelona: Design Museum [in English].

16. John Galliano Spring 1993 Ready-to-Wear Fashion Show. Vogue: веб-сайт. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1993-ready-to-wear/john-galliano/slideshow/collection#1> (Last accessed: 18.09.2023) [in English].

17. Yohji Yamamoto and the Crinoline. *Fashion is My Muse*: веб-сайт. URL: <http://fashionismymuse.blogspot.com/2011/03/yohji-yamamoto-and-crinoline.html> (Last accessed:18.09.2023) [in English].

18. Blanks, T. Alexander McQueen Spring 2013 Ready-to-Wear Collection. *Vogue*: веб-сайт. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen> (Last accessed:18.09.2023) [in English].

19. Couture Corsets Grace the Fall 2023 Runways. *WWD*: веб-сайт. URL: <https://wwd.com/fashion-news/fashion-trends/couture-corsets-chanel-viktor-rolf-jean-paul-gaultier-thom-browne-mohammed-ashi-1235740847/> (Last accessed:18.09.2023) [in English].

20. Corsets, Crinolines and the French Court: Dior's Intricate Understructures Pay Homage To A 16th Century Queen. *Grazia*: веб-сайт. URL: <https://graziomagazine.com/articles/corsets-crinolines-and-the-french-court-diors-intricate-understructures-pay-homage-to-a-16th-century-queen/> (Last accessed:18.09.2023) [in English].

21. Montgomery, J. Why 2023 Will Be The Year We Re-Embrace The Waist. *British Vogue*: веб-сайт. URL: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/return-of-the-waist> (Last accessed:18.09.2023) [in English].

KOKORINA H. V., DAVIDENKO I. V., CHUBOTINA I. M., GERASYMENKO O. D.

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

FORMATION IN CLOTHING DESIGN: HISTORICAL RECONSTRUCTION AND MODERN COMPOSITION SOLUTIONS OF CORSETS AND CRINOLINES

The purpose of the article is to present the results of scientific and practical work on the reconstruction of historical forms of corsets and crinolines, which is conducted at the department of art and costume design of KNUVD, as well as to substantiate the relevance of frame products in modern clothing design.

Methodology. The work is based on methods of systematization of visual sources from the history of fashion, as well as methods of historical-chronological and comparative analysis. In the course of experimental research, methods of practical reconstruction of historical clothing, means of projection of a three-dimensional shape on a plane and the method of approximation were used

Results. The evolution of the development of frame forms of clothing in the European fashion of the 16th-19th centuries, the functional and aesthetic significance of corsets and crinolines at different stages of the history of the costume are analyzed. The experience of reproducing samples of historical clothing at the department of art and costume design of KNUVD is described, the significance of such an approach for the professional training of clothing designers is analyzed. The article also presents an overview of the use of the theme of corsets and crinolines in the work of prominent designers of the late 20th and early 21st centuries, and substantiates the actualization of this theme in the collections of 2023. The article is illustrated with original photographs from the department's archive, most of which are being published for the first time.

Scientific novelty. The scientific novelty of the work consists in the scientific generalization of the results of the practical reconstruction of the frame forms of historical clothing in the context of the actualization of corsets and crinolines in modern costume design.

The practical significance of the study is related to the adaptation of the approximation method to the tasks of analyzing the geometric form of the historical costume of the XVI–XIX centuries, taking into account the evolution of the frame elements of clothing. Practical work on the reconstruction of clothes can be involved in the process of designing new modern collections.

Keywords: corset; crinoline; reconstruction; fashion; clothing design.

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРІВ:

Кокоріна Галина Василівна, канд. техн. наук, доцентка кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 000-0002-6355-900X, **e-mail:** davidenko.iv@knutd.edu.ua

Давиденко Ірина Володимирівна, доцентка кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 000-0002-6355-900X, **e-mail:** davidenko.iv@knutd.edu.ua

Чуботіна Ірина Михайлівна, д-рка філософії, ст. викладачка кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-8436-0086, **e-mail:** iri-s83@outlook.com

Герасименко Олена Дмитрівна, д-рка філософії, доцентка кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 000-0001-8566-7215, Scopus 57474366800, **e-mail:** gerasymenko.od@knutd.edu.ua

Цитування за ДСТУ: Кокоріна Г. В., Давиденко І.В., Чуботіна І. М., Герасименко О.Д. Формоутворення в дизайні одягу: історична реконструкція та сучасні композиційні рішення корсетів та кринолінів. *Art and design*. 2023. №3(23). С. 130–141.

[https://doi.org/
10.30857/2617-
0272.2023.3.11](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2023.3.11)

Citation APA: Кокоріна Г. В., Давиденко І.В., Чуботіна І. М., Герасименко О.Д. (2023) Формоутворення в дизайні одягу: історична реконструкція та сучасні композиційні рішення корсетів та кринолінів. *Art and design*. 3(23). 130–141.